

переляканий) так як вони їх плутають між собою, часто заміняючи знайомими.

Список використаних джерел

Бело́ва О.Б. (2010). Характеристика особливостей розвитку психічних процесів у дітей з нормальним та порушеним мовленнєвим розвитком. *Збірник наукових праць Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Луганськ: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 92-101.
Пахомова Н.Г., Кононова М.М. (2015). Спеціальна психологія. ПНПУ ім. В.Г. Короленка. Полтава, ТОВ «АСМІ», 357 с.

References

. **Bielova O.B.** (2010). Kharakterystyka osoblyvostei rozvytku psykhychnykh protsesiv u ditei z normalnym ta porushenym movlennievym rozvytkom. *Zbirnyk naukovykh prats Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. Luhansk: Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, 92-101. **Pakhomova N.H., Kononova M.M.** (2015). Spetsialna psykholohiia. PNPУ im. V.H. Korolenka. Poltava, TOV «ASMI», 357 s.

Received 24.02.2019

Accepted 24.03.2019

УДК 378.147:[376.011.3-051:62/.64]
DOI 10.32626/2413-2578.2019-14.27-36

Н.А. Гіренко

Trevi-11@yandex.ua

А.С. Часовська

nastya.collins03@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Відомості про автора: **Гіренко Ніна Андріївна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти Донбаського державного педагогічного університету, м. Слов'янськ, Україна. У колі наукових інтересів: сенсомоторний розвиток учнів спеціальної школи на уроках трудового навчання, формування практичної діяльності у учнів спеціальної школи на уроках соціально-побутового орієнтування. E-mail: Trevi-11@yandex.ua, **Часовська Анастасія Спартаківна**, студентка 2 курсу факультету спеціальна освіта, Україна. E-mail: nastya.collins03@gmail.com

Contact: Girenko Nina Andriïvna, candidate of pedagogical sciences, the senior lecturer of Faculty of technology of special and inclusive education the Donbas State Pedagogical University, Ukraine. Academic interests: sensomotoric development among junior pupils of abnormal school in the process of hand work instruction; The development practical activity in the pupils of special schools in lesson social orientation. E-mail: Trevi-11@yandex.ua. **Chasovskaya Anastasiya**, student 2 specilna of the Faculty of education, Ukraine, E-mail: nastya.collins03@gmail.com/

Відомості про наявність друкованих статей: 1. **Гиренко Н.А.** Исследование уровня сформированности сенсомоторной сферы учащихся первого класса специальной школы на уроках труда. Педагогика и психология: тренды, проблемы, актуальные задачи. Материалы У Международной научно-практической конференции ТОМ 2. 26 февраль 2014 г. г. Краснодар. С.84-89. 2. **Гиренко Н.А.** Сенсомоторний розвиток учнів з інтелектуальними вадами в умовах трудового навчання. Научные труды S World. – Выпуск 4(41). Том 7. – Иваново : Научный мир, 2015 – С. 28-34. РИНЦ. 3. **Гиренко Н.А.** Особливості формування практичної діяльності у учнів спеціальної школи на уроках праці. Katowice School of Technology Press Editorial Board, Monograph 6, 2016. С. 79-87. ПОЛЬША. 4. **Гиренко Н.А.** Педагогічні умови формування сенсомоторної сфери учнів з вадами ровитку на уроках праці. Гуманізація навч.-виховного процесу: Зб. Наукових праць: Вип.№1 (81) 2017 / за ред.. ВІ.Сипченка – Харків: ТОВ «Вид-во НТМТ», 2017. – С. 103-111.

Гиренко Н.А., Часовська А.С. Формування професійної компетентності студентів факультету спеціальної освіти для роботи в умовах інклюзивного навчання. Завдання інклюзивної освіти - створення відповідного освітнього середовища, яке б відповідало можливостям кожної дитини, незалежно від її психофізичного розвитку і вимагає підвищення компетентності педагогічних працівників. Тому питання підготовки фахівців-дефектологів, які б забезпечували процес навчання школярів з інтелектуальними порушеннями в інклюзивних класах загальноосвітніх шкіл є конче важливим. В ході нашого дослідження, ми уявили, що корекційні заходи, спрямовані на удосконалення сенсорної сфери учнів з особливими освітніми потребами на уроках праці підвищують ефективність трудової діяльності і готують дітей до самостійного життя. Дослідження дозволило прийти висновку про те, що учні з інтелектуальними порушеннями на уроках праці засвоюють сенсорні ознаки предметів. Тому удосконалення методичної майстерності педагогів на шляху формування у школярів сенсорної сфери, забезпечує ефективне засвоєння ними програмового матеріалу з трудового навчання.

Ключові слова: зоровий аналізатор, інклюзивне навчання, сенсорна сфера, сенсорний розвиток, трудове навчання.

Гиренко Н.А., Часовская А.С. Формирование профессиональной компетентности студентов факультета специального образования для работы в условиях инклюзивного обучения. Задачей инклюзивного обучения является создание такой образовательной среды, которая отвечала бы возможностям каждого ребенка, независимо от его психофизического развития и требует повышения уровня компетентности педагогов. Поэтому в настоящее время остро стоит вопрос подготовки специалистов-дефектологов, которые могли бы обеспечить процесс обучения школьников с особыми потребностями в условиях инклюзивных классов общеобразовательной школы. В ходе нашего исследования мы представили, что коррекционные мероприятия, направленные на совершенствование сенсорной сферы учеников с особенностями в обучении на уроках труда способствуют повышению эффективности трудовой деятельности и готовят детей к самостоятельной жизни. Исследование позволило сделать вывод о том, что учащиеся на уроках труда усваивают сенсорные признаки предметов. В этой связи совершенствование педагогического мастерства педагога на пути формирования у детей сенсорной сферы способствует эффективному усвоению ими программного материала в процессе трудового обучения.

Ключевые слова: зрительный анализатор, инклюзивное обучение, сенсорная сфера, сенсорное развитие, трудовое обучение.

Girenko N. A., Ghasovska A. S. Formation of professional competence of students of the Faculty of special education for work in conditions of inclusive education. The changes occurring in education, require the restructuring of the system of training and education of adolescents with mental and physical disabilities.

The solution of this task causes the need for labour training of students with mental and physical disabilities, which ensured development in these mental actions, practical skills. In modern conditions the qualitative education of mentally handicapped pupils is solved in the comprehensive educational institutions, taking into account the individual characteristics of children. So important is the issue of training-being defectologists, ensuring the process of teaching students with disabilities in inclusive classrooms in secondary schools.

The leading scientists of the past and the present (V.Bondar, R.Weiss, I.Wenger, K.Grachova, J.Demor, G.Dulnev, I.Yeremenko, B.Mennei, G.Mersiyanova, O.Hohlina), considered the main tool that provides activity of students during the process of knowledge development abilities and correction of individual lessons of manual labor.

The study allowed to come to the conclusion that the development of the sensory areas of the mentally handicapped children has its own peculiarities and regularities and depends on the State of the Visual Analyzer. The use of corrective methods in the course of labour training contributes to the development of the sensory areas of mentally handicapped pupils and increases the efficiency of labor activity.

Key words: sensory sphere, sensory development, special school, hand work instruction.

Постановка проблем. В умовах інтеграції України в світове суспільство стрімко зростає роль освіти, необхідність її інтенсивного реформування як показника якості навчання учнів. Зміни, які відбуваються в освіті, вимагають перебудови системи навчання і виховання молоді, її концептуальних, структурних, організаційних положень, здійснення освітнього процесу на якісно новому рівні, що відповідає вимогам сучасної техніки, технології, інтелектуалізації праці, зростанню культурно-освітніх потреб особистості.

Вирішення окреслених завдань викликає необхідність трудової підготовки учнів з інтелектуальними порушеннями, що забезпечило б розвиток у них розумових дій, практичних умінь і навичок. У сучасних умовах процес рівного доступу до якісної освіти учнів з особливими освітніми потребами вирішується шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей дітей.

З огляду на це, гостро постає питання підготовки фахівців-дефектологів, які б забезпечували процес навчання школярів з особливими освітніми потребами в класах загальноосвітніх шкіл за місцем проживання.

Програмою курсу «Спеціальна методика трудового навчання» за навчальним планом факультету спеціальної освіти передбачено формування у студентів таких компетентностей: *загальна* – здатність до особистісної і професійної самоактуалізації й самореалізації на засадах високої світоглядно-методологічної культури; *інформаційна* – здатність до пошуку, обробки й використання інформації з методики трудового навчання; готовність до самостійного розв'язання навчальних проблем, вміння використовувати СІТ, мультимедійні та мережеві технології, ресурси Інтернет; *комунікативна* – спроможність забезпечувати прямий та зворотній зв'язок з учнями, батьками, адміністрацією загальноосвітнього навчального закладу, готовність до грамотного ведення дискусії та полеміки; *акмеологічна* – здатність вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах корекційної психопедагогіки, самостійно засвоювати нові науково-педагогічні теорії сучасної методики викладання трудового навчання; *методична* – готовність до аналізу, узагальнення і комплексного поєднання традиційних та корекційних технологій навчання праці, використовувати елементи інноваційних методик викладання; здатність здійснювати самостійно-пошукову роботу; визначати навчальні цілі та обирати методи навчання.

Зазначені вище компетентності майбутнього педагога-дефектолога визначають систему, яка забезпечує не лише виконання професійних обов'язків, а й ціннісні орієнтації фахівця, його загальну культуру,

здатність до вміння вивчати, аналізувати, прогнозувати процес навчання дітей, розвивати свій творчий потенціал.

Розвиток учнів у процесі трудового навчання є найважливішим фактором та початковою ланкою інтелектуального, фізичного та морального становлення особистості. Саме тому перед нами стояло завдання не лише засвоєння основних питань організації та проведення занять з трудового навчання, а й уміння вивчати учнів з особливими потребами з метою визначення оптимальних шляхів набування їх праці в початкових класах як спеціальної школи, так і в умовах інклюзивного навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Провідні вчені минулих століть та сучасності (В. Бондар, Р. Вайс, Л. Венгер, К. Грачова, Ж. Демор, Г. Дульнев, В. Кащенко, Б. Меннель, Г. Мерсіянова, О. Хохліна) вважали головним методом, який забезпечує активність учнів під час процесу засвоєння знань, розвитку здібностей та корекції особистості - уроки ручної праці.

Разом з тим, у дослідженнях вітчизняних вчених констатується, що навчання дітей з інтелектуальними порушеннями ускладнюється особливостями їх пізнавальної діяльності. Значні труднощі, зокрема, викликає виокремлення ознак предметів: величини, форми, кольору (Т. Головіна, Н. Гіренко, В. Петрова, Н. Тарасенко, Ж. Шиф та ін.), визначення просторових взаємовідношень між предметами (Р. Бабенкова, Р. Заззо, М. Козленко, М. Єйдінова), що обумовлене недосконалістю аналітико-синтетичних процесів у даній категорії дітей.

Слід зазначити, що в теорії психопедагогіки і шкільній практиці доведено, що темпи розвитку дитини з обмеженими можливостями можна прискорити, якщо сенсорне та сенсомоторне виховання буде здійснюватися у тісному взаємозв'язку з практичною діяльністю (В. Бондар, А. Ільченко, Г. Мерсіянова, Н. Павлова, Б. Пінський, О. Хохліна).

Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін. зазначали, що формування психічних процесів і, особливо сприймання, в онтогенезі людини відбувається в результаті активного засвоєння нею суспільного досвіду, накопиченого поколіннями і відображеного у вигляді загальноприйнятих систем сенсорних еталонів, таких як мовні звуки, геометричні форми, кольоровий спектр. Кожен індивід впродовж дитинства засвоює такі системи як неорганізовано, стихійно, так і в процесі цілеспрямованого навчання.

В. Бондар, А. Ільченко вважають важливим, що «Процес розвитку сенсорних здібностей здійснюється цілеспрямовано. Оскільки в кожному віці сенсорний розвиток має свої завдання, то на початку навчання у школі основна увага в сенсорному вихованні належить сприйняттю форми, величини та кольору. Правильне сприйняття форми, величини та кольору необхідне для засвоєння багатьох навчальних дисциплін у школі» [1, с. 171].

Дослідження з генезису сприймання (О. Леонт'єв, В. Анан'єв, О. Запорожець, В. Зінченко, Л. Венгер та ін.) свідчать про те, що сенсорні процеси становлять своєрідні орієнтовно-дослідницькі дії, які обслуговують практичну та пізнавальну діяльність дитини і формуються на основі матеріальних практичних дій.

Останні дослідження зі стратегії інклюзивного навчання доводять, що практична технологія специфічної організації навчального процесу дає педагогу можливість враховувати відмінності між учнями і забезпечувати оптимальний та результативний навчальний процес для кожного з них [4].

Метою статті є питання підготовки студентів-дефектологів для роботи в інклюзивних класах. Розглядаються особливості формування сенсорної сфери учнів з інтелектуальними порушеннями на уроках праці, що забезпечують ефективність засвоєння ними програмового матеріалу з трудового навчання.

Виклад основного матеріалу. Під час розробки методики дослідження ми виходили з методологічного положення про те, що у світі сучасних психолого-фізіологічних уявлень щодо функціональної діяльності мозку в цілому і сенсорної сфери зокрема, нейродинамічні аномалії в учнів з особливими потребами під впливом корекційного навчання та лікування частково компенсуються, вирівнюються (П. Анохін, М. Бернштейн, О. Запорожець, О. Леонт'єв та ін.). Керуючись даним положенням ми вважали за необхідне дослідити функціональний стан сенсорної сфери і, зокрема, ті її механізми, які беруть участь у формуванні сенсорної сфери. Дослідження вміщувало визначення, аналіз та оцінку стану зорового аналізатора, показниками якого стали: гострота зору та відчуття кольору. Психолого-педагогічне дослідження учнів здійснювали за допомогою тестів на запам'ятовування кольору, визначення довгочасної пам'яті, уявлення про геометричні фігури та їх розташування. Вивчення особливостей сенсорного розвитку учнів з обмеженими можливостями було доповнено спостереженнями за ними під час практичної діяльності на уроках праці.

Дослідженням було охоплено учнів 2 класу, що мали інтелектуальні порушення. Це пояснювалось тим, що другокласники вже мають уявлення про такі матеріали, як папір, текстиль, глина і пластилін. Вони володіють знаннями щодо походження даних матеріалів, їх властивостей, способів обробки. Ці обставини дозволяють стверджувати про значний спектр показників, які характеризують рівень розвитку сенсорної сфери учнів з особливими потребами. Дослідження проводилося на початку, всередині та наприкінці навчального року. Найбільш інформативними були перша та третя серії дослідження (початок та кінець навчального року).

З метою дослідження гостроти зору ми вивчали медичну документацію і, зокрема, амбулаторні картки досліджуваних дітей. Результати обстеження показали, що діти зі значним порушенням

гостроти зору (0,3) склали 10%, з показниками у діапазоні 0,5-0,9 – 40%. У решті досліджуваних гострота зору відповідала нормі. У третій серії експерименту збережений зір спостерігався лише у 43% випадків від усього масиву одержаних даних. У третій серії експерименту дітей з низькими показниками (0,3) не виявлено, а загальна кількість учнів з порушеннями гостроти зору підвищилася з 50% до 57%. Це дозволяє зробити висновок про те, що виявлені у дітей з психофізичними вадами порушення гостроти зору в процесі навчання мають тенденцію до поліпшення показників, що може бути обумовлене регулярним дозованим зоровим навантаженням. Окрім цього слід зауважити, що деякі учні, одержуючи визначене зорове навантаження і, як наслідок, – виснаження, мали зниження гостроти зору.

Показники відчуття кольору в учнів 2 класу мали помітні коливання порівняно з початком року. Наприкінці навчального року у третій серії дослідження кількість учнів з низькою чуттєвістю до світла підвищилася з 10% до 15%. При цьому значно зменшилася кількість учнів (з 60% до 28%), що мали нормальні здібності до розрізнення кольору. Учні, що мали показники відчуття кольору 0,5-0,9 (II рівень) склали 57% проти 30% в першій серії експерименту. Тенденція до зниження показників якості відчуття кольору в учнів наприкінці навчального року корелювалася зі зниженням гостроти зору в обстежуваних дітей.

Динаміка одержаних нами даних підтверджує, що здібності ока щодо розрізнення кольору (один з компонентів функції зорового аналізатора), протягом року знижуються внаслідок збільшення зорового навантаження та втомі наприкінці навчального року і пояснюється недостатністю адаптаційно-компенсаторних механізмів зорового аналізатора молодших школярів з особливими потребам.

Проведене вивчення функціонального стану зорового аналізатора дозволило зробити висновок про те, що протягом навчального року в учнів початкових класів помітне паралельне зниження гостроти зору та показників відчуття кольору. Дані спостереження свідчать про необхідність використання більш досконалих прийомів та методів формування здібностей щодо розрізнення кольору у дітей з проблемами у навчання, оскільки, на наш погляд, це впливає і на підвищення рівня розвитку зорового аналізатора.

Наше дослідження містило і психолого-педагогічне визначення рівня сенсорного розвитку школярів, показниками якого були тести на запам'ятовування кольору, визначення рівня довгочасної пам'яті, уявлення про геометричні фігури та їх розташування в процесі практичної діяльності.

Вивчення динаміки показників засвоєння кольору свідчить про лабільність даного процесу в учнів з інтелектуальними порушеннями. Це пояснюється дефектною основою процесів накопичення і відтворення інформації клітинами коркового відділу зорового аналізатора, а також процесів утворення тимчасових зв'язків в межах

даного аналізатора. Це дає нам можливість припустити, що робота з розвитку кольорової пам'яті повинна здійснюватися в процесі всього терміну навчання. Ненадання уваги даному питанню може призвести до згасання таких здібностей. Виконання тестів на довготривалу пам'ять у другокласників викликало значні утруднення. Отже, вищезазначене приводить до висновку про своєрідність кольорової пам'яті у молодших школярів з особливими потребами.

Вивчення уявлення учнів про форму геометричних фігур показало, що динаміка засвоєння учнями геометричних фігур має позитивну спрямованість, яку можна пояснити відповідністю геометричних форм звичним побутовим предметам, а елементи тесту не сприймалися дітьми як абсолютно нова інформація. Під час визначення розташування геометричних фігур школярі показали стабільно обмежені знання з цього завдання.

Кількісний та якісний аналіз одержаних даних дозволяє зробити висновок про те, що під впливом процесу навчання в учнів початкових класів спеціальної школи можливий більш високий рівень сформованості знань про геометричні фігури та їх розташування. Однак удосконалення процесу засвоєння таких знань можливе лише за умови раціонального вибору методів та засобів навчання.

Спостереження за другокласниками під час практичного виконання завдання на уроці передбачало вивчення вмінь учнів визначати сенсорні ознаки предметів, а саме сенсорні еталони кольору, форми, розташування на площині тощо. Так, під час вивчення розділу «Текстиль» учні повинні:

- знати призначення та властивості тканин: мнеться, можна різати, має товщину (тонка, товста), колір, лицьовий та зворотній бік, тканину можна шити, вишивати;

- орієнтуватися в завданні (за запитаннями вчителя та самостійно);

- складати план роботи за запитаннями вчителя та самостійно, вміти дотримуватися плану під час виготовлення виробу

- здійснювати поточний самоконтроль за допомогою вчителя, виконувати просторове орієнтування «на око» та за допомогою лінійки, визначати довжину та ширину виробу, позначаючи розміри у сантиметрах;

- дотримуватись пропорцій і розмірів, правильно розташовувати деталі:

- уміти визначати положення деталей на площині, позначати просторові ознаки предметів та їх відношення.

Дослідження особливостей формування сенсорної сфери учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах трудового навчання показало, що практична діяльність другокласників на уроках праці відбувається за участю сенсорних актів, стан яких відображає функція зорового аналізатора. При цьому динаміка гостроти зору у школярів з особливими освітніми потребами коливається зі спрямованим зменшенням показників гостроти зору всередині та наприкінці навчального року.

Диференціація та стабілізація функції зорового аналізатора в учнів початкових класів відображає позитивні тенденції розвитку даної функції і залежить від змісту праці, методів навчання та допомоги вчителя. Характерне для дітей з обмеженими можливостями зниження показників відчуття кольору та його запам'ятовування пояснюється недостатністю адаптаційно-компенсаторних механізмів зорового аналізатора і вимагає спеціального корекційного впливу на даний процес у визначений період навчання.

Під час навчання в учнів формуються уявлення про геометричні фігури та їх розташування. Але своєрідність засвоєння таких ознак школярами визначає вибір відповідних засобів, методів та прийомів навчання, які забезпечують цей процес.

Висновки. На уроках праці впродовж практичної діяльності створюються умови для розвитку сенсорної сфери в учнів з інтелектуальними порушеннями. Це дозволяє їм під час роботи дотримуватися визначеного кольору, розміру, співвідношення між деталями, орієнтуватися у просторі, витримувати пропорції, що значно впливає на якість виконання завдання.

У процесі трудової діяльності участь сенсорних актів сприяє накопиченню та удосконаленню практичного досвіду дітей.

Використання прийомів корекції, спрямованих на удосконалення сенсорної сфери учнів з особливими освітніми потребами, сприяє підвищенню ефективності засвоєння змісту матеріалу у процесі трудового навчання.

Бібліографія

1. **Бондар В.І., Ільченко А.М.** (2009). Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М.Монтессорі: навч.пос. Полтава: РВВ ПДАА; 2. **Ломов Б.Ф.** (1972). Сенсорные и сенсомоторные процессы. М: Педагогика.; 3. **Пальшкова І.О.** (2011) Педагогіка: професійно-педагогічна культура вчителя: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово». 4. **Снісаренко О.І.** Диференціація як система навчання інтегрованих учнів і загальноосвітньому закладі. / О.І. Снісаренко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – Випуск 33: зб. Наукових праць / В-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 73-80. 5. **Хохліна О.П.** (2000). Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання дітей з порушеннями розумового розвитку. К: Педагогічна думка.; 6. **Шинкаренко В.А.** (2008) Профессиональная компетентность педагога как условие повышения качества специального образования. «Спеціальна адукація», 6, 3-5.

References

1. **Bondar V.I.** Ilchenko A.M. (2009). Psycho-pedagogicheskiye osnovi detey v sisteme M.Montessori. Poltava: RIO PDAA. [in Ukrainian]. 2. **B.F.Lomov B.F.** (1972). Sensorniyе I sensomotornie processes. Moskva:

Pedagogika. [in Russian]. 3. **Palshkova I.O.** (2011). Pedagogic: profesionalno- pedagogicheskiya kultura uchitelya: navch.pos. Kyiv: "Slovo" [in Ukrainian]; 4. **Snisarenko O.I.** Dyferentsiatsiya yak systema navchannya integrovanykh uchniv v zahalnoosvitn`omu zakladi. / O. I. Snisarenko // Naukovyy chasopus NPU imeni M. P. Dragomanova, 2017. – S. 73-80. 5. **Hohlina E.P** (2000). Psycho-pedagogicheskiye osnovi correctionnoy napravlenosti trudovogo obucheniya detey naruchenyami umstvenogo razviti. Kyiv: Ped. Dumka. [in Ukrainian]; 6. **Chinkarenko V.A.** (2008). Professionalnaya competentnoct pedagoga kak usloviye povisheniye kachestva spetsialnogo obrazovaniya. "Specialnoy adukatziya", 6, 3-5. [in Belorussian].

Авторський внесок: Гіренко Н.А. – 80%, Часовська А.С. – 20%.

Received 01.03.2019

Accepted 01.04.2019

УДК 376-056.36

DOI 10.32626/2413-2578.2019-14.36-49

О.В. Гаврилов

alex.gavrilov1967@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ТЯЖКОГО СТУПЕНЯ

Відомості про автора. Гаврилов Олексій, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри логопедії та спеціальних методик факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У колі наукових інтересів: методологічні та методичні аспекти організації роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями помірною, важкою та глибокою ступеня, спеціальна методика математики для дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.

Information about the author. Gavrilov Oleksiy, Ph.D. of psychology, assistant professor, Head of Chair of Speech Therapy and Special methods in the Correctional and Social Pedagogy and Psychology Department of Kamyanets-Podilskyi National Ivan Ohienko University. In the field of scientific interests: methodological and methodical aspects of the organization of work with children with intellectual disorders of moderate, severe and profound degree, special methodology of mathematics for children with intellectual and speech disorders.